

Költőavatás

(Két versantológia: Elérhetetlen föld. Költők egymás közt.)

Költőt avatunk. Nem is egyet, egyszerre huszonháromat! Már megint, mindenki költő ma már! – halljuk az elégedetlenkedők megjegyzését. Tessék inkább örülni! Mert a költészetben nincs túlermelés, az irodalom nem gazdaság, hol a többlet csődöt jelent, inkább nagyobb fundamentumot vet, melyre magasabb épületet húzhatni. A magyar költészetét. A jövő költészetét.

Hogy ez milyen lesz, nem tudni! Ha a költészet nem gazdaság, legalább annyira nem matematika, hogy a meglévő, ismert teljesítmények nyomán az ismeretlen kiszámítható. Legfeljebb következtethetünk, nem jóslással vagy feltevésekkel, inkább a meglévő tendenciák meghosszabbításával. Méginkább sejtethetünk valami szépet, megrendítőt. Talán azt, hogy a hatvanas évek második felében két hullámban (1966!, 1969!) kötettel, antológiával betoppant költőkből jön a költő. Ha megjelöletlenül is, de már itt van. Ebben lehet bízni és tamáskodni. Én mégis hiszek benne. Nem, mintha a korábban indultakhoz mérve az igazi tehetségnek fölébe nővő zsenik stigmáját látnám bárki homlokán. A feltételeket érzem, amelyek a nagyságot előszólítják. A nagy feladatokat kívóvó kort, amely nem vesélytelen.

Messziről nézve is igaznak érzem ezt a nagyotmondó lelkesedést, a tüzet, amit az utóbbi években indult költők szítottak bennem. Közöttük két, 1969-ben megjelent antológia. Az egyik nehezen tört utat, kiadatására alig akadt vállalkozó, végül az Irászóvetség KISz szervezetének gondozásában jelent meg. Egyszerű, fűzött, kötet, papír borítával. Elérhetetlen föld a címe, kilenc költő verseit tartalmazza (Győry László, Mezey Katalin, Molnár (Péntek) Imre, Kiss Benedek, Oláh János, Koncek József, Kovács István, Rózsa Endre, Utassy József). Úgy tudom, a kiadás egyiküknek sem jelentett honoráriumot. A másik: selyem-ripsz kötésben, famentes, bordázott diósgyőri papíron (volt mit elnehezíteni mélyebbről jövő, rekedtebb kiáltásokkal az Elérhetetlen föld költőinek, hogy e kötet rangos kiállítását egyensúlyozzák!) 15 költőt mutat be, 15 idősebb pályatárs útravalójával. (Apáti Miklós, Kis Benedek, Oravecz Imre, Pardi Anna, Petri György, Rózsa András, Szentmihályi Szabó Péter, Szepesi Attila, Takács Zsuzsa, Tölgyessy Miklós) Innen a címe is: Költők egymás közt.

Sietek kimondani: mindkét kötetet hasznosnak, jónak ítélem. Sőt, mi több, tetszett is. Higgadt, okos érveket lehetne hozni bármelyik értékeinek megmutatására. **Az Elérhetetlen földre szavazok!** S ha nem elég a voksot leadni, indok is akad. Nem higgadtan és nem okosan, de a véleményt szólaltatja. Kicsit sommásan, talán igazságtalanul a Költők egymás közt szerzőivel. Torzít, de tisztítva torzít.

Az Elérhetetlen föld mellett szól már a két antológia eltérő rendező elve. **A Költők egymás közt**ben mindenki talál kedvére valót, aki mindent elfoga. Nem költői irányzat, nem csoport, nem nemzedéki seregszemle – ahogy a fűszöveg is kínálja. Ezért csak szemelgetni szabad benne. Az Elérhetetlen földet vagy egy lélegzettel kell végigolvasni vagy félretenni. Mert aki belelappozva az elsőként elolvasott két-három verset megszerette, nem teszi le többé a könyvet. Az Elérhetetlen föld egységes elvvel rendezett antológia, egyetlen szándék, különféle mozdulatokban meglévő egyetlen gesztus nagy erejű, költőben is egységes megjelenítése. A versek egymás mellett önértékükön túl egymásra ráfénylenek.

A másik, ami az Elérhetetlen föld mellé állított, a gyanakvás volt, amit a két antológia megszületése váltott ki belőlem (s aminek kissé szimbóluma a két kötetnek korábban, nem véletlenül leírt eltérő külseje). Szíves fogadtatás az egyik esetben, bizalmatlanság, késleltetett születés a másikban. Tegyük hozzá, irodalompolitikaiul teljesen indokolatlanul. Nem akarom én az egyik kötetet kijátszani a másik ellen. A Költők egymás közt szerzőinek megszavazott bizalom, felkarolás nem az Elérhetetlen föld szerzőitől vonódott el. De azért van, ami szemet szúr. A két antológia megszületésének előtörténete megint azt igazolja, hogy vannak olyan költői-tendenciák, amelyek (jó, hogy érvényesülnek, de) könnyebben érvényesülnek, mint a társadalmilag hitelesebb, fontosabb

törekvések. Mert kiket emel szárnyra a bizalom a Költők egymás köztben? Tizenöt tehetős fiatal költőt, de köztük olyanokat is, akik irodalompolitikánk elveit kevésbé teljesítik be, mint az Elérhetelen föld költői. Könnyebben kap szabad utat „az éji folyó csillagát” versbe emelő attitűd, mint a „valódi világot hörpintő” költészet, a kilencek a „nagy” magyar poézis szomorúan vagy éppen felemelően elhivatottságához kötődése magyar poézis szomorúan vagy éppen felemelően elhivatottságához kötődése.

Az Elérhetetlen föld költői ugyanis olyasvalamire vállalkoznak, amint Rózsa Endre mondja önéletrajzi jegyzetében: „**nem elsősorban a költészet feladata.**” A közösség ügyéért szólnak fel, kritikusan, perben-haragban mindazzal, amittől félni lehet fejlődésünket. Hangosan, de sohasem felejtve az anyagot, amit a kifejezés szerint formálnak.

Azokhoz az elvekhez ragaszkodnak, amit a népi demokrácia iskoláiban tanultak, a forradalom tisztaságához, a következetesen végigvitt szocialista forradalomhoz, a munkás-paraszt hatalomhoz, a szocialista humanizmushoz. S közben olyasvalamit mondanak el, amit csak ők fogalmazhatnak meg: a fiatalság türelmetlenségét, helykeresését, radikalizmusát, a feladatokból való rész követelést, ennek a korosztálynak a gondját-baját.

Ez az a költészet, ami tartáshán, emberségben, esztétikumban, vers-technikában magába falazza mindazt, ami Juhász Ferencsel és Nagy Lászlóval bezáróan a magyar költői hagyományban haladó és érték. A **Költők egymás közt**-ben gyakran felfedezhető „örök” dolgoktól elnöve az **itt és most** gondoljaival bajlódik, osztálytudatra épül, de helyt áll az „egész emberiségért”, magyar, tiszteli a multat, s közben úgy fogalmaz, hogy a „költés” megsértése nélkül egyre populárisabbá válik, egyre inkább a tömegekhez szól, tisztultan, egyszerűen.

Ezért felejtjük kőtetüket olvasva a Költők egymás közt egy-két igazi meglepetését, például **Benev Zsuzsa** tiszta zenéjű, szép képiségű költészetét, ami a kilencek felől nézve idegen szépség marad. Vagy **Szentmihályi Szabó Péter** érett bölcsességű, fogalmi tisztaságú, kemény gondolati költészetét. Ezért terelődik el a figyelmünk **Takács Zsuzsa**, **Tölgyessy Miklós** eredeti tehetségéről, s fedezzük fel nehezebben **Kiss Anna** elérhetetlen földbe kívánczó tiszta poézisét. Ezért érezzük találóbbnak **Kiss Benedek** verseit „család-jában”, a kilencek között, mint a Költők egymás közt összeállításban.

Iskolai tankönyv vagy kritika nem fog rábeszélni soha senkit egy-egy költőre. Legfeljebb segítséget nyújt. Mindenkinek magának kell felfedezni saját poétáját. Most újabb, felfedezésre érdemes költők érkeztek. Akikben megvan a szándék, hogy a születés, a felnövés, a kiteljesedés pillanatát iker-szívdobbanással, a kortárs visszafajtott lélegzetével végigizgulják, s nemcsak a befogadott, kész nagyságban képesek megmerülni, figyeljenek! Költők indultak el, már-már patak-korban, folyóvá duzzadás előtt. Köztük a vízgyűjtő folyam is, amely a tengerbe-óceánba jut.

ZIMONYI ZOLTÁN